અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

ગુજરાત હાઇકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

ઇન્કમ ટેક્સ રેફરન્સ નં. ૨૨/૨૦૦૧

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.એસ. ઝવેરી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.જે. ઠાકર

==========

૧	શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપી શકાય?	
૨	રિપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	
૩	શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની અંતિમ નકલ જોવા માગે છે?	
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણ, ૧૯૫૦ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઇ હુકમના અર્થઘટન અંગેનો કાયદાનો કોઇ મહત્વનો પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	
૫	શું તે સિવિલ જજને પરિપત્રિત કરવાનો છે?	

==========

કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ....અરજદાર(ઓ)

વિરુદ્ધ

ઇફોરિક ફાર્માસ્યુટિકલ્સ અંકલેશ્વર પ્રા.

લી.....સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ)

==========

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ તરફે વકીલ શ્રી કે.એમ. પરીખ

સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ તરફે વકીલ શ્રી તેજ શાહ

==========

કોરમ: **માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.એસ. ઝવેરી**

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.જે. ઠાકર

તારીખ : ૧૩/૧૦/૨૦૧૪

મૌખિક ચુકાદો

(દ્વારા : માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.એસ. ઝવેરી)

આ અદાલતના તારીખ ૨૪.૯.૧૯૯૮ ના આદેશ અન્વયેના નિર્દેશો અનુસાર, આકારણી વર્ષ ૧૯૮૭–૮૮ માટે આઈ.ટી.એ. નં. ૨૯૭૯/૧૯૯૩ માં ટ્રિબ્યુનલના તારીખ ૧૫.૧૦.૧૯૯૬ ના આદેશમાંથી ઉદ્ભવતા કાયદાના નીચે મુજબના પ્રશ્નો આ અદાલતની વિચારણા અર્થે સંદર્ભિત કરવામાં આવ્યા છે:

"૧. શું કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં, ખાતાકીય મૂલ્યાંકનકારનો અહેવાલ મેળવ્યા પછી આ મુદ્દો નક્કી કરવા માટે મામલો એ.ઓ. (આકારણી અધિકારી) ને પરત મોકલવાના બદલે રજિસ્ટર્ડ વેલ્યુઅર્સ એટલે કે મેસર્સ એસ.આઈ. મોગલ એન્ડ કંપની દ્વારા રૂ. ૧,૬૦,૦૦,૦૦૦/– નિર્ધારિત કરવામાં આવેલ પાઘડીનું મૂલ્ય વાજબી અને યોગ્ય છે તેવું ઠરાવવામાં ટ્રિબ્યુનલ કાયદાની દ્રષ્ટિએ સાચી છે?

૨. શું કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં, ટેકનિકલ નો–હાઉ પેટે કરવામાં આવેલ રૂ. ૭૮,૬૫,૦૦૦/– નો ઉમેરો રદ કરવાના સી.આઈ.ટી.(એ) ના તારણોને બહાલ રાખવામાં ટ્રિબ્યુનલ ન્યાયી છે?"

૨. કરદાતા કંપનીની સ્થાપના તારીખ ૧૯.૩.૧૯૭૬ ના રોજ કરવામાં આવી હતી અને તે ફાર્માસ્યુટિકલ ફોર્મ્યુલેશન્સના ઉત્પાદન અને વેચાણનો વ્યવસાય કરતી હતી. મૂળ આકારણી તારીખ ૨૯.૩.૧૯૯૦ ના રોજ અધિનિયમની કલમ ૧૪૩(૩) હેઠળ કરવામાં આવી હતી અને કુલ આવક રૂ. ૭૫,૦૨,૧૭૯/– નક્કી કરવામાં આવી હતી.

૩. ત્યારબાદ, સી.આઈ.ટી.(એ) એ તારીખ ૧૫.૧૧.૧૯૯૦ ના આદેશ દ્વારા ટેકનિકલ નો–હાઉના ટ્રાન્સફરથી કરદાતા દ્વારા મેળવેલ રૂ. ૭૯,૧૫,૦૦૦/– ના સંબંધમાં આવકના નિર્ધારણના મુદ્દે આકારણી આદેશ બાજુ પર રાખ્યો હતો. સી.આઈ.ટી., બરોડાએ ઇન્કમટેક્સ એક્ટની કલમ ૨૬૩ હેઠળ આદેશ પસાર કર્યો હતો અને પાઘડીના ટ્રાન્સફર પર કરદાતા દ્વારા મેળવેલ રૂ. ૧,૬૦,૦૦,૦૦૦/– ની સમગ્ર અથવા આંશિક રકમની કરપાત્રતા ચકાસવા માટે આકારણી અધિકારીને નિર્દેશ આપ્યો હતો. સી.આઈ.ટી.(એ) અને સી.આઈ.ટી., બરોડા દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્દેશોના પરિણામે, આકારણી અધિકારીએ ઇન્કમટેક્સ એક્ટની કલમ ૨૫૦ અને કલમ ૨૬૩ સાથે વાંચતાં કલમ ૧૪૩(૩) હેઠળ આદેશ પસાર કર્યો હતો. સદરહુ આદેશમાં આકારણી અધિકારીએ એવો નિષ્કર્ષ કાઢ્યો હતો કે કરદાતા દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલ રૂ. ૧૬૦ લાખના મૂલ્યના બદલે, પાઘડીનું મૂલ્ય રૂ. ૬૪,૩૭,૦૦૦/– નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું.

૪. ટેકનિકલ નો–હાઉના મુદ્દાના સંબંધમાં, આકારણી અધિકારીએ એવો નિષ્કર્ષ કાઢ્યો હતો કે કરદાતા શરૂઆતથી જ નુકસાન કરી રહ્યો હોવાના કારણોસર, ઉત્પાદનોના વિકાસનો ખર્ચ અને નિપુણતાનો ઉપયોગ રૂ. ૫૦,૦૦૦/– અંદાજવામાં આવ્યો હતો જેમાં દવાઓના ઉત્પાદન માટેના ડ્રગ

લાયસન્સ મેળવવા અને ટ્રાન્સફર કરવા સંબંધમાં કરદાતા દ્વારા કરવામાં આવેલા ખર્ચનો સમાવેશ થતો હતો.

૫. કરદાતાએ સી.આઈ.ટી.(એ) સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી હતી જેમણે ઠરાવ્યું હતું કે પાઘડીના સંબંધમાં, રજિસ્ટર્ડ વેલ્યુઅર દ્વારા અપનાવવામાં આવેલી પદ્ધતિ કાયદાને અનુરૂપ હતી. આકારણી અધિકારીએ આ બાબત વેલ્યુએશન સેલને સંદર્ભિત કરી ન હતી. આકારણી અધિકારીને રૂ. ૧,૬૦,૦૦,૦૦૦/– નું પાઘડીનું મૂલ્યાંકન સ્વીકારવા નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો. સી.આઈ.ટી.(એ) એ વધુમાં ઠરાવ્યું હતું કે ટેકનિકલ નો–હાઉ મેળવવામાં કરદાતાને નાણાકીય દ્રષ્ટિએ કોઈ ખર્ચ થયો ન હતો અને આકારણી અધિકારીને ટેકનિકલ નો–હાઉ પેટે મળેલી રકમના કારણે કુલ આવકમાં કરવામાં આવેલ રૂ. ૭૮,૬૫,૦૦૦/– નો ઉમેરો રદ કરવા નિર્દેશ આપ્યો હતો.

૬. મહેસૂલ (રેવન્યુ) ની વિનંતી પરની આગળની અપીલમાં, ટ્રિબ્યુનલે બંને મુદ્દાઓ પર સી.આઈ.ટી.(એ) ના તારણો બહાલ રાખ્યા હતા અને રેવન્યુની અપીલ રદ કરી હતી. તેથી કાયદાના ઉપરોક્ત પ્રશ્નો આ અદાલતના અભિપ્રાય અર્થે સંદર્ભિત કરવામાં આવ્યા છે.

૭. અરજદાર તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી પરીખે અમારું ધ્યાન આકારણી અધિકારી, સી.આઈ.ટી.(એ) તેમજ ટ્રિબ્યુનલના આદેશો તરફ દોર્યું હતું. તેમણે અમારું ધ્યાન મુકદ્દમાબાજીના બંને રાઉન્ડ તરફ પણ દોર્યું હતું અને ત્યારબાદ દલીલ કરી હતી કે ટ્રિબ્યુનલે લીધેલું મંતવ્ય યોગ્ય નથી. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે ટ્રિબ્યુનલે રજિસ્ટર્ડ વેલ્યુઅર દ્વારા નિર્ધારિત મૂલ્ય સ્વીકારવાના બદલે, આ બાબત ખાતાકીય મૂલ્યાંકનકારને સંદર્ભિત કરવી જોઈતી હતી.

૮. સામાવાળા તરફે વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે સી.આઈ.ટી.(એ) ના નિર્ણયને બહાલ રાખવામાં ટ્રિબ્યુનલ સાચી છે અને તેથી તેમાં કોઈ હસ્તક્ષેપ કરવાની જરૂર નથી.

૯. અમે પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા છે. અમે અહેવાલ તેમજ ટ્રિબ્યુનલની વિચારસરણી (કારણો) નું અવલોકન કર્યું છે. જ્યાં સુધી પ્રથમ પ્રશ્નનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા તારણો નીચે મુજબ છે:

> "ફકરો ૬ – અમે પરસ્પરની રજૂઆતો ધ્યાને લીધી છે અને રેકર્ડ પરની હકીકતો વાંચી છે. કરદાતા કંપનીએ તેનું યુનિટ–૨ તેની ૧૦૦%

પેટાકંપની એટલે કે ઇ.ડી.ઓ.પી. ને રૂ. ૪,૬૫,૯૦,૩૦૬/– ના અવેજ પેટે ટ્રાન્સફર કર્યું હતું જેમાંથી રૂ. ૧,૬૦,૦૦,૦૦૦/– પાઘડીના મૂલ્ય તરીકે દાવો કરવામાં આવ્યો હતો. કરદાતાના દાવાને મુંબઈના રજિસ્ટર્ડ વેલ્યુઅર્સ મેસર્સ એસ.આઈ. મોગલ એન્ડ કંપનીના અહેવાલનું સમર્થન હતું. મૂળ આદેશમાં આકારણી અધિકારીએ આ મૂલ્ય સ્વીકાર્યું હતું. કલમ ૨૬૩ હેઠળ સી.આઈ.ટી. ના નિર્દેશો અનુસાર પસાર કરવામાં આવેલા સુધારેલા આદેશમાં, એ.ઓ. એ મૂલ્યાંકનકારની ભૂમિકા ધારણ કરી અને પાઘડીનું મૂલ્ય રૂ. ૬૪,૨૭,૦૦૦/– નક્કી કર્યું. તેથી રેવન્યુની મુખ્ય દલીલ કે નવેસરથી શરૂ થયેલા વ્યવસાય માટે પાઘડી હોઈ શકે નહીં, તે અમારી સમક્ષ ટકી શકતી નથી. અમારી સમક્ષ માત્ર એ જ મુદ્દો છે કે શું આવી પાઘડીનું મૂલ્ય રૂ. ૧,૬૦,૦૦,૦૦૦/– છે કે રૂ. ૬૪,૩૭,૦૦૦/–. પાઘડીનું મૂલ્ય નક્કી કરવાનો પ્રશ્ન એક નિષ્ણાત એટલે કે મેસર્સ એસ.આઈ. મોગલ એન્ડ કંપની, બોમ્બેને સંદર્ભિત કરવામાં આવ્યો હતો અને નિષ્ણાતે હિસાબી પદ્ધતિના સ્વીકૃત સિદ્ધાંતો લાગુ કરીને એટલે કે અમુક વર્ષો દરમિયાન અપેક્ષિત સુપર પ્રોફિટ્સ (અતિ નફા) ના મૂલ્યના આધારે પાઘડીનું મૂલ્ય ગણતરી કર્યું છે. બાટલીબોય દ્વારા એડવાન્સ્ડ એકાઉન્ટિંગની ૧૬મી આવૃત્તિમાં પાના નં. ૮૦૭ અને ૮૦૮ પર પાઘડીના મૂલ્યાંકનની પદ્ધતિ નીચે મુજબ સમજાવવામાં આવી છે:

‘તેથી, કોઈ ચોક્કસ વ્યવસાય સાથે પાઘડીનું વિનિમયક્ષમ મૂલ્ય જોડાયેલું છે તેમ કહી શકાય તે પહેલાં, એ જોવું આવશ્યક છે કે તે વ્યવસાય ભવિષ્યમાં કમાશે તેવી અપેક્ષા રાખવામાં આવતો વાર્ષિક

નફો, તેમાં રહેલા જોખમના સ્વરૂપને યોગ્ય ધ્યાનમાં રાખીને, રોકાયેલી મૂડી પરના સામાન્ય વળતર કરતાં વધુ હશે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, પાઘડીનું મૂલ્ય નક્કી કરતી વખતે, ખરીદનારે મુખ્યત્વે એ ચકાસવાનું હોય છે કે તે જે વ્યવસાય હસ્તગત કરવા માંગે છે તેમાંથી તે ભવિષ્યમાં વ્યાજબી રીતે કેટલા વાર્ષિક સુપર પ્રોફિટની અપેક્ષા રાખી શકે છે, અને આ હેતુ માટે, સુપર પ્રોફિટને એવી રકમ તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરી શકાય છે કે જેના દ્વારા કોઈપણ ઉપક્રમનો ભવિંષ્યનો નફો સમાન વ્યવસાયમા સામાન્ય રીતે કમાઈ શકાય તેવા વ્યાજના સામાન્ય દર કરતાં વધી જવાની શક્યતા છે.

પાઘડીના વાજબી વિનિમયક્ષમ મૂલ્ય પર પહોંચવા તરફનું પ્રથમ પગલું એ વ્યવસાયની ચોખ્ખી વાર્ષિક કમાણી નક્કી કરવાનું છે. આ હેતુ માટે, કોઈપણ એક સામાન્ય વર્ષની ચોખ્ખી કમાણી લેવી સુરક્ષિત રહેશે નહીં, પરંતુ હિસાબી ચોપડાઓની સાવચેતીપૂર્વક અને સંપૂર્ણ તપાસ કર્યા પછી, છેલ્લા ત્રણથી પાંચ વર્ષના આધારે સરેરાશ ચોખ્ખી વાર્ષિક કમાણી શોધવી જોઈએ. જે સરેરાશ ચોખ્ખો નફો આવે તેમાંથી, વ્યવસાય ચલાવવામાં રોકાયેલી મૂડી પર ઓછામાં ઓછું ૬ ટકા વ્યાજ બાદ કરવું જોઈએ, અને વ્યવસાય માટે માલિકની સેવાઓને આવરી લે તેવી રકમ બાદ કરવી જોઈએ, જો ભૂતકાળમાં નફા સામે તેનો ખર્ચ લેવામાં ન આવ્યો હોય.

સંભવિત ખરીદનારે પોતે જે વ્યવસાય હસ્તગત કરવા જઈ રહ્યો છે તેમાંથી મેળવવાપાત્ર સંભવિત ચોખ્ખી વાર્ષિક આવક આ રીતે નક્કી

કરી લીધા પછી, હવે એ નક્કી કરવું જોઈએ કે આવી આવકમાંથી કેટલી રકમ જોખમોને ધ્યાનમાં રાખીને આવા વ્યવસાયના સંપાદન પર રોકાયેલી મૂડી પર વાજબી વળતર ગણાય તેના કરતાં વધારે છે. પાઘડીની ખરીદ કિંમત આમ અમુક વર્ષો દરમિયાન અપેક્ષિત સુપર પ્રોફિટના મૂલ્યમાં પરિણમે છે, એટલે કે વ્યવસાયની ચોખ્ખી મૂર્ત અસ્કયામતો (એટલે કે અસ્કયામતો બાદ દેવાં) ના સંપાદનમાં રોકાયેલી રકમ પર વાજબી વળતર કરતાં વધુ નફો. ત્યારપછી માત્ર એક જ પ્રશ્ન નક્કી કરવાનો બાકી રહે છે કે ખરીદનારે વેચનાર સાથે એ બાબતે સંમતિ સાધવાની હોય છે કે આવા વધારા માટે કેટલા વર્ષો સુધી ચૂકવણી કરવામાં આવશે. વર્ષોની ખરીદી પણ નોંધપાત્ર રીતે બદલાય છે, પરંતુ આ મોટે ભાગે ભૂતકાળમાં જે પરિણામો આપ્યા હતા તેવા જ સમાન પરિણામો ભવિષ્યમાં પણ વ્યવસાય આપશે તેવી અપેક્ષા પર આધાર રાખશે. આમ, પાઘડી માટે ચૂકવવાની કિંમત શ્રેષ્ઠ રીતે ખરીદનાર અને વેચનાર વચ્ચેની વાટાઘાટોની બાબત છે અને ખરીદીના અવેજના સ્વરૂપ પર પણ આધારિત છે, એટલે કે તે રોકડમાં ચૂકવવાની છે કે વસ્તુના રૂપમાં.’

ડાયમન્ડ્સ ડેથ ડ્યુટીઝ (૧૪મી આવૃત્તિ) માં પાના નં. ૬૧૩–૧૪ પર વિદ્વાન લેખકે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

‘નોંધપાત્ર કદના વ્યવસાય સાથે, પાઘડીનું મૂલ્ય ગણવાની બે સામાન્ય રીતો છે, એટલે કે “સુપર પ્રોફિટ્સ” પદ્ધતિ અને “ટોટલ કેપિટલાઇઝેશન” પદ્ધતિ, આ બંને પદ્ધતિઓ પરસ્પર પૂરક છે અને

ઘણીવાર એકબીજાની ચકાસણી તરીકે ઉપયોગમાં લઈ શકાય છે, અને જે સૈદ્ધાંતિક રીતે સમાન પરિણામો આપી શકે છે તેને ઉદાહરણ દ્વારા સરળતાથી સમજાવી શકાય છે (આપેલા આંકડા કેવળ દ્રષ્ટાંતરૂપ છે અને કોઈપણ ચોક્કસ કેસમાં યોગ્ય વળતરના સંકેત તરીકે ગણવાના નથી). પ્રત્યેક કેસમાં ભવિષ્યના નફાની સંભવિત રકમનો અંદાજ કાઢવો જરૂરી છે (સંચાલન મહેનતાણા માટે વાજબી છૂટછાટ આપ્યા પછી).'

એમ.સી. શુક્લા, ટી.એસ. ગરેવાલ અને એસ.સી. ગુપ્તા દ્વારા એડવાન્સ્ડ એકાઉન્ટિંગ (બારમી સુધારેલી અને વિસ્તૃત આવૃત્તિનું ત્રીજું પુનઃમુદ્રણ) માં પાઘડીનું સ્વરૂપ અને તેનું મૂલ્યાંકન નીચે મુજબ સમજાવવામાં આવ્યું છે:

'પાઘડીને સમાન વર્ગના વ્યવસાય સાથે સંકળાયેલા ઉપક્રમો દ્વારા મેળવવામાં આવતા નફાના સામાન્ય સ્તર કરતાં ભવિષ્યમાં અપેક્ષિત નફાના સંબંધમાં વ્યવસાયિક પેઢીની પ્રતિષ્ઠાના મૂલ્ય તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરી શકાય છે. (પ્રકરણ ૨૦, પાનું ૧).

'શરૂઆતમાં જ એ સમજવું જોઈએ કે જ્યારે કોઈ વ્યક્તિ પેઢી અને તેની પાઘડી હસ્તગત કરે છે, ત્યારે તે ભવિષ્યમાં સારો નફો મેળવવાની આશા રાખે છે. જો, કોઈપણ કારણોસર, એ સ્પષ્ટ થાય કે ભવિષ્યમાં નફો ઓછો થશે, તો કોઈ પાઘડી માટે વધુ ચૂકવણી કરશે નહીં કદાચ તે પેઢી પોતે હસ્તગત કરવાનો ઇનકાર કરશે. સારો

ભૂતકાળનો નફો ભવિષ્યમાં પણ સારો નફો કમાવવાની શક્યતા દર્શાવે છે તે હદ સિવાય સુસંગત નથી.' પ્રકરણ ૨૦, પાનું ૩.

જે પાઘડી માટે ચૂકવણી કરે છે તે માત્ર ભવિષ્યના નફા તરફ જ જોઈ શકે છે. તેથી, વ્યવસાય પાસે કયો વિશેષ લાભ છે અને માલિકીના પરિવર્તન તથા સમય વીતવાની સાથે તેમાંથી કયો લાભ ચાલુ રહેવાની શક્યતા છે તે જોવા માટે વ્યવસાયની સંપૂર્ણ તપાસ કરવામાં આવશે. પ્રયાસ ભવિષ્યના ટકાવી શકાય તેવા નફાને સ્થાપિત કરવાનો છે."

હિસાબી પદ્ધતિના પ્રમાણભૂત પુસ્તકોમાંથી ઉપરોક્ત અવતરણો પરથી, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે પાઘડીના મૂલ્યાંકનની અપેક્ષિત સુપર પ્રોફિટ્સ પદ્ધતિ એ એક સ્વીકૃત પદ્ધતિ છે. આ પદ્ધતિ નામદાર પટના હાઇકોર્ટ દ્વારા દાસ એન્ડ કંપની (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં અપનાવવામાં આવી હતી; બાટલીબોયના પુસ્તકમાંથી અમે જે અવતરણ ટાંક્યું છે તેનો એક ભાગ પણ મંજૂરી સાથે ટાંકવામાં આવ્યો હતો. ઉપરોક્ત પદ્ધતિ નામદાર મદ્રાસ હાઇકોર્ટ દ્વારા દાસ એન્ડ કંપની (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં પટના હાઇકોર્ટના ચુકાદાને અનુસરીને કે.એ. સુબ્રમણ્યમ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં પણ અપનાવવામાં આવી હતી. સદરહુ પદ્ધતિને નામદાર કલકત્તા હાઇકોર્ટ દ્વારા સી.ઈ.ડી. વિરુદ્ધ વિશ્વનાથ રૂંગટા (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં પાઘડીના મૂલ્યાંકન માટેની સાચી પદ્ધતિ તરીકે પણ સ્વીકારવામાં આવી છે.

ફકરો – ૭ અમે જોયું કે કરદાતાના રજિસ્ટર્ડ વેલ્યુઅર્સે "અપેક્ષિત સુપર પ્રોફિટ્સ" ની પદ્ધતિ અપનાવી હતી જે હિસાબી પદ્ધતિની સ્વીકૃત પદ્ધતિઓ અને કાયદાના સિદ્ધાંતોને અનુરૂપ હતી. બીજી તરફ, એ.ઓ. એ કોઈપણ પ્રતીતિકર કારણો વિના આ વિગતવાર અહેવાલને નકારી કાઢ્યો હતો અને હિસાબી પદ્ધતિના સ્વીકૃત સિદ્ધાંતો અને કાયદાના સુસ્થાપિત સિદ્ધાંતોની વિરુદ્ધ હોય તેવી પદ્ધતિ અપનાવીને પાઘડીનું મૂલ્યાંકન કરવા આગળ વધ્યા હતા. એ નોંધનીય છે કે એ.ઓ. એ મૂલ્યાંકનનો આ મુદ્દો ડિપાર્ટમેન્ટલ વેલ્યુએશન ઓફિસરને સંદર્ભિત કર્યા વિના મૂળ આદેશમાં રજિસ્ટર્ડ વેલ્યુઅર્સનો અહેવાલ સ્વીકાર્યો હતો અને જ્યારે સી.આઈ.ટી. દ્વારા કલમ ૨૬૩ હેઠળ કેસ તેમને પરત મોકલવામાં આવ્યો ત્યારે પણ, તેમણે આ કેસ ડિપાર્ટમેન્ટલ વેલ્યુએશન ઓફિસરને સંદર્ભિત કર્યો ન હતો અને પોતાની પદ્ધતિ અપનાવી હતી તથા ભૂલભરેલા નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યા હતા. અમે તદનુસાર ઠરાવીએ છીએ કે રજિસ્ટર્ડ વેલ્યુઅર્સ એટલે કે મેસર્સ એસ.આઈ. મોગલ એન્ડ કંપની દ્વારા રૂ. ૧,૬૦,૦૦,૦૦૦/– નિર્ધારિત કરવામાં આવેલ પાઘડીનું મૂલ્ય હિસાબી પદ્ધતિની સ્વીકૃત પદ્ધતિ અને કાયદાના સુસ્થાપિત સિદ્ધાંતો પર આધારિત હોવાથી વાજબી અને યોગ્ય છે અને તદનુસાર, અમે સી.આઈ.ટી.(એ) ના તારણો બહાલ રાખીએ છીએ. આ ગ્રાઉન્ડ નિષ્ફળ જાય છે અને તદનુસાર રદ કરવામાં આવે છે."

૧૦. જ્યાં સુધી પ્રશ્ન નં. ૨ નો સંબંધ છે, હકીકતો એવી છે કે કરદાતા કંપનીએ ટેકનિકલ નો–હાઉના ટ્રાન્સફર પર રૂ. ૭૯,૧૫,૦૦૦/– ની રકમ મેળવી હતી.

એવો દાવો કરવામાં આવ્યો હતો કે આ રકમ મૂડી આવક (કેપિટલ રિસિપ્ટ) દર્શાવે છે કારણ કે ટેકનિકલ નો–હાઉ રોજિંદા વ્યવસાય દરમિયાન પ્રાપ્ત થઈ હતી અને આવી અસ્કયામત મેળવવા માટે કરદાતાએ કંઈપણ ચૂકવ્યું ન હતું. એ.ઓ. નો એવો અભિપ્રાય હતો કે કરદાતાએ આવી ટેકનિકલ નો–હાઉ મેળવવા માટે થોડો ખર્ચ કર્યો હોઈ શકે છે. તેમણે મૂળ આકારણી આદેશમાં આવા ખર્ચનો અંદાજ રૂ. ૧,૦૦,૦૦૦/– મૂક્યો હતો પરંતુ પાછળથી જ્યારે તત્કાલીન સી.આઈ.ટી.(એ) દ્વારા મામલો તેમને પરત મોકલવામાં આવ્યો, ત્યારે તેમણે આવા ખર્ચનો અંદાજ રૂ. ૫૦,૦૦૦/– મૂક્યો અને લાંબા ગાળાના મૂડી નફા (લોંગ ટર્મ કેપિટલ ગેઇન્સ) ની ગણતરી રૂ. ૭૮,૬૫,૦૦૦/– (રૂ. ૭૯,૧૫,૦૦૦/– – રૂ. ૫૦,૦૦૦/–) કરી. કરદાતાએ સી.આઈ.ટી.(એ) સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી હતી જેમણે બાલકૃષ્ણ વી. દોશી વિરુદ્ધ આઈ.ટી.ઓ. (૧૯૮૬) ૨૪ ટી.ટી.જે. (અમદાવાદ) ૪૨૪ અને આઈ.ટી.ઓ. વિરુદ્ધ એસ.સી.એ. (પ્રા.) લી. (૧૯૮૦) ૪ ટેક્સમેન ૫૬૮ (બોમ્બે) ના કેસમાં ટ્રિબ્યુનલના નિર્ણય પર આધાર રાખીને ઉમેરો રદ કર્યો હતો. ટ્રિબ્યુનલે વિદ્વાન સી.આઈ.ટી.(એ) ના તારણો બહાલ રાખ્યા હતા. ટ્રિબ્યુનલે તેના ફકરા નં. ૧૨ માં પોતાના કારણો આપ્યા છે જે નીચે મુજબ પુનઃ રજૂ કરવામાં આવે છે:

"અમે પરસ્પરની રજૂઆતો ધ્યાને લીધી છે અને રેકર્ડ પરની હકીકતો વાંચી છે. અમે કરદાતાની એ દલીલ સ્વીકારીએ છીએ કે કરદાતા કંપનીના રોજિંદા વ્યવસાયિક સંચાલન દરમિયાન ટેકનિકલ નો–હાઉ ઉત્પન્ન થઈ હતી. આ મૂડી અસ્કયામત મેળવવા માટે તેણે અલગથી ચૂકવણી કરી ન હતી. બાલકૃષ્ણ વી. દોશી વિરુદ્ધ આઈ.ટી.ઓ. (૨૪ ટી.ટી.જે. ૪૨૪); આઈ.ટી.ઓ. વિરુદ્ધ એસ.સી.એ. (પ્રા.) લી. (૪ ટેક્સમેન ૫૬૮) અને ડેપ્યુટી સી.આઈ.ટી. વિરુદ્ધ ગુજરાત સ્મોલ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ કોર્પોરેશન (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નિર્ધારિત સિદ્ધાંત પ્રસ્તુત કેસની હકીકતોને સીધો લાગુ પડશે. ડેપ્યુટી સી.આઈ.ટી. વિરુદ્ધ જી.એસ.આઈ.સી. (ઉપરોક્ત) માં અહેવાલ થયેલા તાજેતરના નિર્ણયમાં, ટ્રિબ્યુનલે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

'ટેકનિકલ નો–હાઉ દેખીતી રીતે એક મૂડી અસ્કયામત (કેપિટલ એસેટ) છે. મૂડી અસ્કયામતના વેચાણ પર મળેલી કિંમત એ મૂડી આવક ગણાશે. માત્ર કેલેન્ડર વર્ષ ૧૯૬૮ અને ૧૯૬૯ ના સંશોધન વિભાગના અમુક ખર્ચાઓ કપાત તરીકે મંજૂર કરવામાં આવ્યા હતા તે હકીકત છે. આઈ.ટી.ઓ. દ્વારા રેકર્ડ પર એ લાવવામાં આવ્યું નથી કે જે ખર્ચાઓ મંજૂર કરવામાં આવ્યા હતા તેનું સ્વરૂપ શું હતું અને કેટલી રકમ મંજૂર કરવામાં આવી હતી. જો તે પગાર અને ઓવરહેડ ખર્ચાઓ દર્શાવતા હોય, તો સદરહુ હકીકતો પરથી કંઈપણ ફળીભૂત થતું નથી. આ ઉપરાંત, ટેકનિકલ નો–હાઉ સમય જતાં વિકસિત થઈ હતી. કરદાતાએ કોઈ ચોક્કસ કિંમત ચૂકવીને તે હસ્તગત કરી ન હતી. તે કરદાતાનો વેપારી માલ (સ્ટોક ઇન ટ્રેડ) ન હતો; કરદાતા આ આઇટમના ડીલર ન હતા. તેથી, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે આ

અસ્કયામતનો કોઈ ખર્ચ થયો ન હતો અને તેથી તે મૂડી નફાના કર (કેપિટલ ગેઇન ટેક્સ) ને પાત્ર હોઈ શકે નહીં.'

ટ્રિબ્યુનલના ઉપરોક્ત અવલોકનોને આદરપૂર્વક અનુસરીને, અમે હસ્તક્ષેપ કરવાનો ઇનકાર કરીએ છીએ અને સી.આઈ.ટી.(એ) ના તારણને બહાલ રાખીએ છીએ. આ ગ્રાઉન્ડ નિષ્ફળ જાય છે અને રદ કરવામાં આવે છે."

૧૧. અમે ટ્રિબ્યુનલના આદેશનું કાળજીપૂર્વક અવલોકન કર્યું છે. ટ્રિબ્યુનલે પાઘડી અંગેના સંબંધિત કેસ લો ધ્યાનમાં લીધા પછી અને પાઘડી મિલકત છે કે નહીં તે ધ્યાનમાં લીધા પછી, પોતાના આદેશમાં તર્કબદ્ધ કારણો આપ્યા છે. અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે મૂલ્યાંકનકાર દ્વારા વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિથી પાઘડીનું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું હતું. કોઈપણ સક્ષમ અધિકારી દ્વારા કોઈ વૈકલ્પિક અભિપ્રાય આપવામાં આવ્યો ન હતો. બાબતના તે પરિપ્રેક્ષ્યમાં, અપીલ રદ કરવામાં ટ્રિબ્યુનલે કોઈ ભૂલ કરી નથી. જોકે ડિપાર્ટમેન્ટલ વેલ્યુએશન ઓફિસરને સંદર્ભિત કરવા માટે મામલો એકવાર એ.ઓ. ને પરત મોકલવામાં આવ્યો હતો તેમ છતાં એ.ઓ. એ ડિપાર્ટમેન્ટલ વેલ્યુએશન ઓફિસરને મામલો સંદર્ભિત કર્યા વિના ઉમેરો કર્યો હતો. તેથી, અમારા મતે, ઉમેરો રદ કરવામાં

ટ્રિબ્યુનલે કોઈ ભૂલ કરી નથી. અપીલ તદનુસાર રદ કરવામાં આવે છે અને અમે પ્રશ્નનો જવાબ રેવન્યુની વિરુદ્ધમાં અને કરદાતાની તરફેણમાં આપીએ છીએ.

સહી/–

(કે.એસ. ઝવેરી, ન્યાયમૂર્તિ)

સહી/–

(કે.જે. ઠાકર, ન્યાયમૂર્તિ)

(પીકેએન)

પી.કે. નાયર

This is an AI-Assisted Translation.

==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========